

Is giogus de sa traditzioni sarda

Progetu "Sighendi a atobiai e a contai su Sulcis" finantziau cunformas a sa L. 482/99 e a sa L.R. 22/2018.
Bandu Tulis 2024

Regioni
Atònoma de
Sardigna

Progetu
Sighendi a
atobiai e a
contai su Sulcis

Murra

Est unu giogu antigu meda spainau in àteras regionis italianas puru, connotu cun su nòmmini de “**morra**”. Si pentzat ddu faiant puru is egitzianus, is gregus e is romanus! Cumentis si giogat: unu a faci de s'àteru, is componentis de una còpia, tirant sa manu cun is didus spartus e a boxi arta circant de intzertai sa suma. De chi dda intzertant intrat un'àteru giogadori e aici andendi fintzas a candu non si lòmplit a su puntègiu finali (16 o 21). Ddoi est su contadori chi fat de àrbitru, chi càstiat sa giogada, donat is puntus e streullat a chi circat de arrebusai. De su 2023 est patrimoniu imaterali de s'umanidadi.

Patrimoniu
Unesco

Tzaca e poni

Est connotu in italianu cun su nòmini de “**lo schiaffo del soldato**”. Unu si ponit in mesu a una truma de amigus donendi-ddis is palas, si ponit una manu in sa cuca po no biri e si passat s'àteru bratzu asuta de su subercu, cun su prammu de sa manu abertu.

Is àterus giogadoris, unu avatu de s'àteru, ddi donant unu ciafu a sa manu e cuddu depit intzertai chini dd'at tocau de is cumpàngius chi funt arrodendi su didu pighendi-ddu a befa. Candu cassat a chini dd'at tzacau su corpu tocat a issu a andai in mesu po ndi pigai.

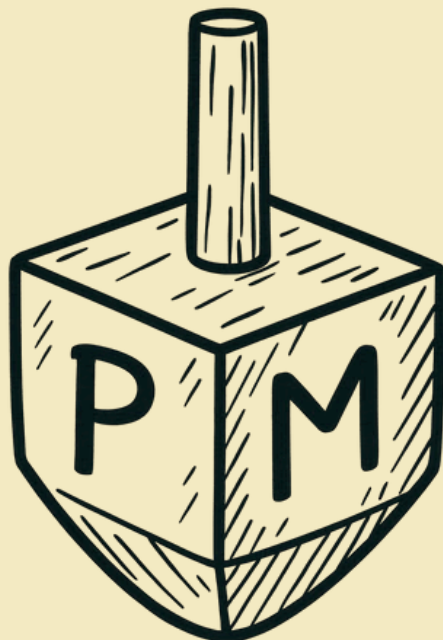
Prontus cuaddus prontus

Tocàt a essi mìnimu 8 personas po fai duas trumas e fai sa gropa de su cuaddu: is piciocheddus si poniant unu avatu de s'àteru incurbaus e cun sa conca in sa schina de su cumpàngiu ananti imprassendi-sì. Is giogadoris de s'àtera truma, aboxinendi **“prontus, cuaddus prontus”**, depiant sartai asuba de custu cuaddu longu circhendi dde ddu segai e de nci fai arrui is cumpàngius.

Su barrallicu o baddarincu

Est una genia de badrùnfula fata de 4 facis: donniuna tenit scritu a pitzius **M** (mesu) **P** (ponni) **N** (nudda) **T** (totu). Si fadiat pruschetotu in tempus de Paschixedda po spaciai nuxis, mèndulas e druciàmmini. Si giogàt ponendi a centru de mesa “sa posta” e donniunu depiat fai girai su barrallicu e fai su chi inditàt sa lètera. Chi bessiat **M** tocat a ndi liai sa mitadi de su chi ddoi fiat in sa mesa, cun sa **P** tocat a ponni sa pròpiu cosa, cun **T** a ndi liai totu e cun **N** no si ndi liàt nudda.

Non si movit una folla, non si biit una denti

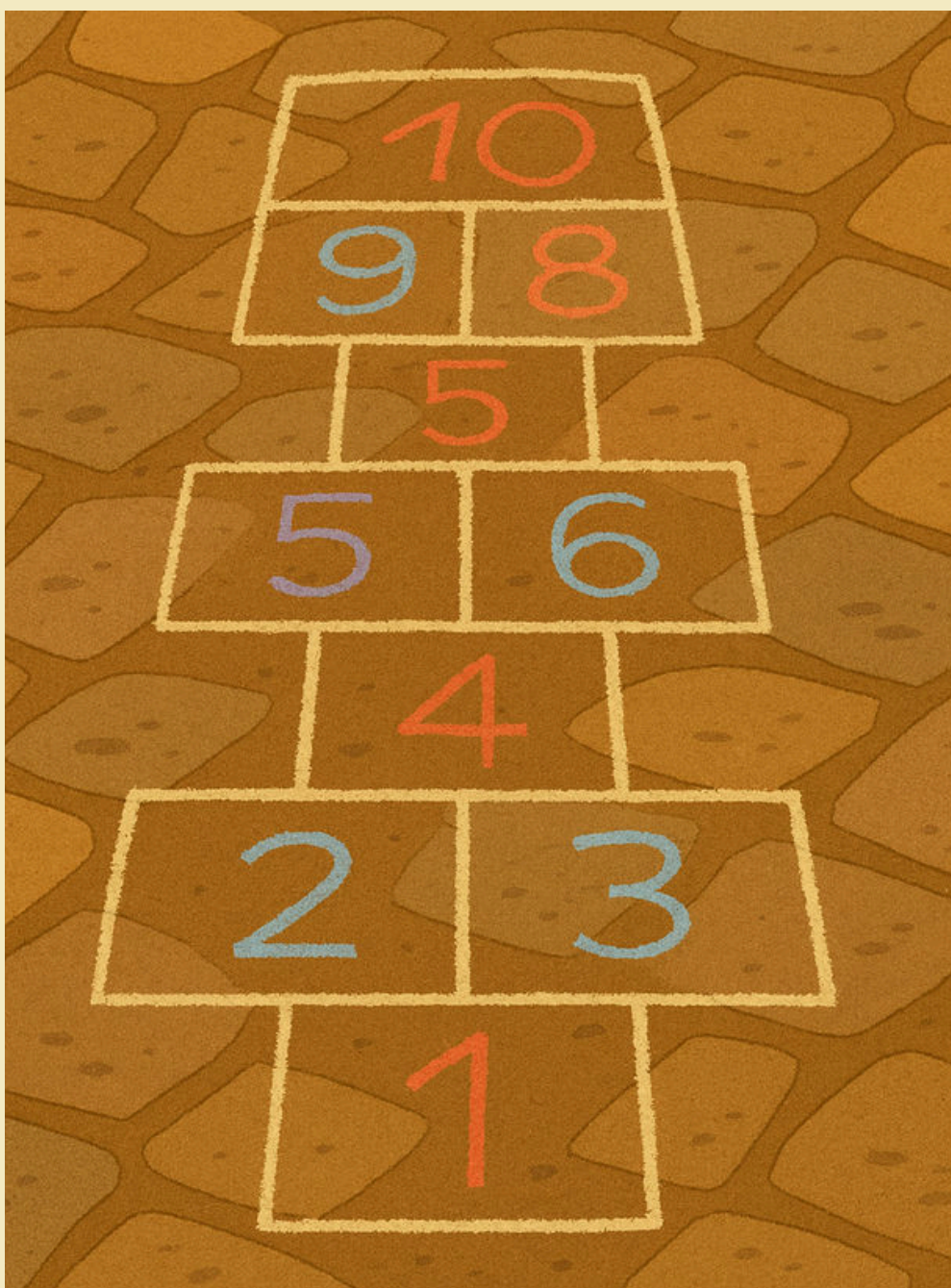
Tocàt a essi piciocheddus medas e si depiant fai duas fileras de genti cun is bratzus artziaus finzas a si tocai sa punta de is didus. Asuta de custu tunnel depiat passai unu e is àterus ddu depiant tocai e a bortas donai corpiteddus abellu: tzugadas, sticadas de pei

Su chi passàt depiat cassai is àterus movendi-sì o ddus fai arriri o chistionai de manera chi si biessint is dentis po ddu cassai e ddu fai passai aintru de su “tunnel”.

Pencaneddu o pencareddu

In terra cun unu arrogu de carcina sicada o cun ghisciu si scriiat una genia de retàngulu mannu spartziu in 8 ricuadrus e tocàt a tirai una perda lada partendi de su nùmeru 1 e a sartai a unu pei in d-ònnia ricuàdru e a arregolli sa perda a sa torrada.

Binciat chini arrennesciat a finì po primu totus is casellas chentza de ponni s'àteru pei in terra o chentza de tocai is lìnias.